

A természetességi állapottal összefüggő jogszabályok

Az erdőrészeket természetességi állapotuk szerint hét kategóriába lehet besorolni az új Evt. 7. § (1) a)-f) pontjai alapján.

A természetes állapotokat leginkább megközelítő részletek a *természetes erdők*, ezek az adott termőhelyen a bolygatatlan erdők természetes összetételét, szerkezetét és dinamikáját mutató erdők. Ezekben az erdőkben a faállomány természetes úton magról – illetve a természetes körülmények között sarjra is szaporodó őshonos fafajok esetében emberi beavatkozás nélkül sarjra – jött létre, és idegenhonos, erdészeti tájidegen fafaj csak szálanként fordul elő és intenzíven terjedő fafaj nincs jelen.

Az ezt követő, alacsonyabb természetességi kategória a *természetszerű erdő*. Ebbe olyan erdők kerülnek, amelyek az adott termőhelyen a bolygatatlan erdők természetes összetételéhez, szerkezetéhez hasonló, természetes úton létrejött vagy mesterséges úton létrehozott és fenntartott erdők. Ezekben az idegenhonos és az erdészeti tájidegen fafaj(ok) elegyaránya nem több 20 %-nál, intenzíven terjedő fafaj pedig legfeljebb csak szálanként fordul elő.

A következő, *származék erdő* kategóriába olyan erdőket sorolnak, amelyek az emberi beavatkozás hatására fafajösszetételükben, szerkezetükben átalakítottak vagy átalakultak. Azonban ezek meghatározóan az adott termőhelynek megfelelő természetes erdő társulásalkotó őshonos fafajaiból álló, de a természetes társulás egyes fafajait, illetve a természetes szerkezet elemeinek nagy részét nélkülöző, mag vagy sarj eredetű erdők. Idetartoznak az olyan erdők, melyekben az idegenhonos és az erdészeti tájidegen fafajok elegyaránya 20-50 % közötti, az intenzíven terjedő fafajok elegyaránya 20 % alatt van.

Átmeneti erdők közé kerülnek az olyan erdőrészek, amik az emberi beavatkozás hatására fafajösszetételükben, szerkezetükben erősen átalakítottak vagy átalakultak. Ezek közé csak kisebb részben az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulást alkotó őshonos fafajokból álló, a természetes szerkezet elemeinek nagy részét nélkülöző, mag vagy sarj eredetű erdők tartoznak, amelyekben az idegenhonos és az erdészeti tájidegen fafajok elegyaránya 50-70 % közötti. Továbbá minden olyan erdő, ahol az intenzíven terjedő fafajok elegyaránya 20-50 % között van.

A *kultúrerdőkhöz* tartoznak az olyan erdők, amelyek elegyarányukat tekintve több mint 70 %-ban idegenhonos, erdészeti tájidegen, vagy több mint 50 %-ban intenzíven terjedő fafajokból állnak. Ezeknél az erdőknél az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulást alkotó őshonos fafajai kevesebb, mint 30 %-os elegyarányban, vagy egyáltalán nincsenek jelen.

A természetes állapotok legkevésbé a *faültetvényekben* érvényesülnek. Ezek jellemzően idegenhonos fafajokból vagy azok mesterséges hibridjeiből álló, szabályos hálózatban ültetett, legalább 15 éves vágásfordulóval intenzíven kezelt erdők.

Az egyes erdészeti tájakon honos fafajok jegyzéke a Vhr. 2. mellékletében található. Az idegenhonos valamint intenzíven terjedő fa-, és cserjefajok listáját ugyanezen jogszabály 3. számú melléklete tartalmazza.

Az állami erdőkre vonatkozó szabályok:

Evt. 8. § (2) A gazdasági elsődleges rendeltetésű természetes erdő, természetszerű erdő és származék erdő természetességi állapotú, az állam kizárólagos tulajdonában álló, 5 hektárnál nagyobb, természetben összefüggő erdő a kincstári vagyon részét képezi és forgalomképtelen.

(4) Az állam kizárólagos tulajdonában álló, gazdasági elsődleges rendeltetésű,

a) 5 hektárnál nem nagyobb, természetben összefüggő, természetes erdő, természetszerű erdő és származék erdő természetességi állapotú erdő,

állami tulajdonból történő kikerülésére kizárólag azonos vagy magasabb természetességi állapotú erdővel történő birtokösszevonási célú önkéntes földcsere vagy csere útján, az optimális állami birtokszerkezet kialakítása céljából kerülhet sor.

Evt. 10. § (1) Az egyes erdőtervezési körzetekben a védelmi és közjóléti rendeltetésű, a 7. § (1) bekezdés *a)*, *b)* és *c)* pontja szerinti természetességű állami tulajdonú erdő területének az e törvény hatálybalépését követő

a) első körzeti erdőtervezést követően legalább egyötöd részén,

b) második körzeti erdőtervezést követően legalább egynegyed részén,

c) harmadik körzeti erdőtervezést követően legalább egyharmad részén,

az erdőterv határozatban foglaltak szerint, folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódokat kell alkalmazni.

(2) A védelmi és közjóléti elsődleges rendeltetésű, 7. § (1) bekezdés *a)*, *b)* és *c)* pontja szerinti természetességű, állami tulajdonú erdőben a tarvágás tilos.

(3) Az erdészeti hatóság kivételesen engedélyezheti a tarvágást a 7. § (1) bekezdés *a)*, *b)* és *c)* pontja szerinti természetességű, állami tulajdonú erdőben, ha

a) termőhelyi vagy erdővédelmi okból vagy

b) a természetes újulat megőrzése érdekében indokolt.

Az erdészeti létesítményekre vonatkozó szabályok:

Vhr. 8. § (2) Természetes erdő, természetszerű erdő és származék erdő természetességi állapotú erdőben a közelítő nyomokat a jogosult erdészeti szakszemélyzet köteles azok használatával járó erdőgazdálkodási tevékenység megkezdése előtt jól látható módon kijelölni.

A körzeti erdőterv:

Evt. 34. § (2) A körzeti erdőterv készítése során

a) az erdőfelújítási feladatok meghatározásánál előnyben kell részesíteni a természetes és természetszerű erdők megőrzését és fenntartását;

Az erdő és fásítás telepítése:

Evt. 45. § (1) Az erdészeti hatóság megtagadja vagy feltételekhez köti a természetes és természetszerű erdő, valamint a nem erdő művelési ágú védett területek kétszáz méteres körzetében az idegenhonos fafajokkal tervezett erdő telepítésére vonatkozó erdőtelepítési-kivitelezési terv jóváhagyását, ha az a meglévő erdő természetességi állapotának megőrzését, vagy védett természeti terület fennmaradását veszélyezteti.

Evt. 47. § (2) Az erdészeti hatóság a fásítás és a szabad rendelkezésű erdő telepítését megtagadja, vagy feltételekhez köti, a természetes és természetszerű erdő, valamint a nem erdő művelési ágú védett területek kétszáz méteres körzetében, ha a telepítés a meglévő erdő természetességi állapotának megőrzését, vagy védett természeti terület fennmaradását veszélyezteti.

Az erdő, valamint a fásítás felújításának szabályai:

Evt. 51. § (6) Származék-, természetes és természetszerű erdővel közvetlenül határos erdőben idegenhonos fafajokkal az erdő mesterséges felújítása csak akkor végezhető, ha az a környező erdők természetességi állapotát nem rontja, nem veszélyezteti.

Vhr. 30.§ (1) Az erdőfelújítás befejezetté nyilvánításának feltételei a következők:

c) az erdő természetességi állapota szempontjából meghatározó idegenhonos, illetve intenzíven terjedő elegyfajok – amennyiben azok jelenlétét az erdőterv erdősítési előírása és egyéb rendelkezések egyébként nem zárják ki – a véghasználatra került faállományt alapul véve nem fordulnak elő nagyobb elegyarányban, kivéve, ha erre maga az erdőterv erdősítési előírása biztosít lehetőséget.

Vhr. 32. § Fásításból való fakitermelés vagy a fásítás faállományának pusztulása esetén az erdészeti hatóság – az erdősítés módjának és az alkalmazható fafajoknak a meghatározása, valamint az előírt állapot elérésére vonatkozó határidő megállapítása mellett – előírhatja a fásítás felújítását, ha

a) a kitermelt, vagy kipusztult fásítás az Evt. 7. § (1) bekezdés szerint – a területi kiterjedésétől eltekintve – besorolható a természetes, a természetszerű, vagy a származék erdő természetességi kategóriák egyikébe.

A befejezett erdősítés felülvizsgálatának szabályai:

Vhr. 33. § A befejezett erdősítés felülvizsgálata során az erdészeti hatóság azt vizsgálja meg, hogy a befejezett erdősítés teljes, vagy részterületére vonatkozóan

b) a befejezett erdősítés természetességi állapotának romlása miatt szükséges-e intézkednie.

Vhr. 34. § (1) A 33. § b) pontja szerinti esetben, amennyiben a befejezett erdősítés természetességi állapota erdőnevelési beavatkozással nem állítható helyre, az erdészeti hatóság elrendeli az erdősítés megismétlését.

(2) A 33. § b) pontja szerinti esetben, amennyiben a befejezett erdősítés természetességi állapota erdőnevelési beavatkozással helyreállítható, az erdészeti hatóság elrendeli a szükséges erdőnevelési feladatok elvégzését.

Vhr. 44.§ (2) A tisztítás során az erdő rendeltetésének, távlati célállománytípusának, valamint elvárt természetességi állapotának megfelelő faállomány-szerkezet és elegyarányt kell kialakítani.

A fakitermelés szabályai:

Evt. 73. § (4) Az erdészeti hatóság természetes és természetszerű, valamint származék-erdőkben, véghasználat esetében, termőhelyi, tájképvédelmi, talajvédelmi és erdőművelési okokból előírhatja a faállomány élőfakészletének 5 százalékos mértékéig hagyásfák, facsoportok visszahagyását.

Evt. 74. § (1) Az erdőterv alapján tarvágás akkor végezhető, ha:

a) sík és dombvidéken gazdasági elsődleges rendeltetésű faültetvényekben és kultúrerdőkben húsz hektárnál, gazdasági elsődleges rendeltetésű származék és átmeneti erdőkben tíz hektárnál, **egyéb erdőkben** öt hektárnál nagyobb, egybefüggő, felújítás alatt álló vágásterület nem keletkezik.

Erdő nevelés végrehajtására vonatkozó szabályok:

Vhr. 49. § (2) Az erdőnevelések keretében elvégzett fakitermelések során – az erdő későbbi sikeres felújításának feltételeit is szem előtt tartva – törekedni kell az adott termőhelynek valamint az erdő természetességi kategóriájának megfelelő, elegyes erdőtársulás kialakítására és fenntartására, valamint az idegenhonos, illetve intenzíven terjedő elegyfajok visszaszorítására.

Az erdőszerkezet átalakítása:

Evt. 55. § A meglévő erdő természetességi állapotán erdőgazdálkodási beavatkozással történő javítás, valamint sarjeredetű állomány után egy legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozása (erdőszerkezet átalakítás)

- a) faültetvényből, kultúrerdőből átmeneti, származék- vagy természetyszerű erdő,
 - b) átmeneti erdőből származék- vagy természetyszerű erdő,
 - c) származékerdőből természetyszerű erdő
- létrehozásával történhet.

Az erdő igénybevétele:

Evt. 81. § (1) Erdő igénybevétele esetén az igénybevevő erdővédelmi járulékot köteles fizetni.

(2) Az erdővédelmi járulék mértéke

b) erdő mezőgazdasági művelésbe vonásáért hektáronként

ba) természetes és természetyszerű természetességi állapotú, valamint védelmi elsődleges rendeltetésű erdő esetén az erdővédelmi járulékalap húszszorosa;

c) erdő időleges igénybevételéért hektáronként és évenként

ca) természetes és természetyszerű természetességi állapotú, valamint védelmi elsődleges rendeltetésű erdő esetén az erdővédelmi járulékalap háromszorosa;

Evt. 82. § (3) Nem kell erdővédelmi járulékot fizetni,

a) amennyiben az erdő igénybevételének ellentételezéseként az igénybevevő:

ab) természetes, természetyszerű, származék-, átmeneti természetességi állapotú erdő esetén az igénybe vett erdő területénél másfélszer nagyobb területű, az igénybevett erdővel megegyező vagy attól magasabb természetességi állapotú erdő telepítéséről gondoskodik;

(4) Az erdészeti hatóságnak csereerdősítést kell előírnia

a) természetes és természetyszerű erdő ötezer négyzetméter vagy azt meghaladó mértékű igénybevétele esetén

Az erdő megosztása:

Evt. 86. § (2) Megosztással csak olyan erdő művelési ágú földrészlet vagy alrészlet alakítható ki, amelynek szélessége átlagosan legalább harminc méter, és területe a 7. § (1) bekezdés *a)*-*b)* pontja szerinti természetességi állapotú erdő esetében három hektárnál nagyobb, kivéve, ha a megosztás célja erdő igénybevétele.

Budapest, 2009. november 20.

Összeállította: MgSzH Központ Erdészeti Igazgatóság